

Mòdul I: Introducció

Mòdul I: Introducció

1. Què són les bones pràctiques ambientals.

Les Bones Pràctiques Ambientals es poden definir com aquelles accions que pretenen reduir l'impacte ambiental negatiu que causen els processos productius a través de canvis en l'organització dels processos i les activitats. La implantació de **Bones Pràctiques Mediambientals** ha de ser assumida per l'empresa, entesa en la seva globalitat, prèviament a la seva aplicació.

La utilitat de les Bones Pràctiques es deu a la seva simplicitat i baix cost, així com als resultats ràpids que s'obtenen, són molt útils i senzilles d'aplicar.

Com a resultat de la implantació de les Bones Pràctiques s'aconseguirà:

- ✓ Reduir el consum i el cost dels recursos (aigua, energia, etc.)
- ✓ Disminuir la quantitat de residus produïts i facilitar la seva reutilització.
- ✓ Reduir les emissions a l'atmosfera, els sorolls i els abocaments d'aigües.
- ✓ Millorar la competitivitat de l'empresa.

Els conceptes i les bones pràctiques ambientals que es proposen en aquest document són molt útils i senzills d'aplicar. A més, generen molt bons i ràpids resultats pel que es contribueix de manera activa al Desenvolupament Sostenible.

Aquest manual pretén sensibilitzar sobre l'afecció que generem al medi ambient, des de les nostres professions més comunes, aportant solucions mitjançant el coneixement de l'activitat i la proposta de pràctiques ambientals correctes.

2. Aspectes ambientals. Introducció al concepte de Medi ambient.

Una **definició actual de Medi ambient** podria ser la següent:

"Sistema global constituït per elements naturals i artificials de naturalesa física, química o biològica, socioculturals i les seves interaccions, en permanent modificació per l'acció humana o natural i que regeix i condiona l'existència i desenvolupament de la vida en les seves múltiples manifestacions"

També podem entendre per Medi ambient:

"Conjunt de totes les condicions externes que influeixen sobre la vida, el desenvolupament i, en última instància, la supervivència d'un organisme".

Durant milers d'anys l'home va ser caçador i recol·lector i el seu impacte sobre la naturalesa va ser lleu. Amb l'inici de l'agricultura va començar la tala de boscos i d'aquesta forma i de manera gradual l'ésser humà ha anat modificant l'entorn.

Però en la segona meitat del segle XX ens hem trobat, de forma una mica inesperada amb una nova situació:

- ✓ Un augment en les comoditats i confort.
- ✓ Importants problemes mediambientals sorgits de la sobreexplotació dels recursos i contaminació derivada de les activitats humanes i industrials.

L'augment/gravetat dels problemes mediambientals ha fet que l'opinió pública tingui una preocupació cada vegada major pels béns comuns de la humanitat, obtenint una visió global de la terra.

El concepte de Medi ambient ha anat evolucionant de tal forma que s'ha passat de considerar fonamentalment els seus elements físics i biològics a una concepció més àmplia en la qual es destaquen les interaccions entre els seus diferents aspectes, posant-se l'accent en el vessant econòmic i sociocultural.

Per tant, avui dia s'identifiquen com a ambientals no només els problemes clàssics relatius a la contaminació, abocaments, etc., sinó també uns altres més lligats a qüestions socials, econòmiques, culturals..., relacionades en definitiva amb el model de desenvolupament. Aquesta nova visió del medi ambient és molt positiva ja que estudiant els problemes socials, culturals i polítics d'una societat i modificant determinats comportaments, hàbits i dinàmiques, es pot aconseguir canvis d'actituds que donaran lloc a un interès pel medi ambient que impulsi a participar activament en la seva protecció i millora; aconseguint entre tots un equilibri entre l'home i l'entorn en el qual viu i del que depèn.

D'aquesta forma es busca la causa de la problemàtica mediambiental; en definitiva, es tendeix cap a la prevenció modificant formes d'actuar en lloc de corregir els danys una vegada causats.

De fet, actualment la idea de medi ambient es troba íntimament lligada a la de desenvolupament i aquesta relació resulta crucial per comprendre la problemàtica ambiental i per apropar-se a la idea d'un desenvolupament sostenible que garanteixi una adequada qualitat de vida per a les generacions actuals i per a les futures.

3. Termes i definicions que has de conèixer.

Aqüífer

Formació geològica que conté aigua en el seu interior en quantitat apreciable i que permet la circulació de la mateixa.

Forat d'ozó

Disminució de l'espessor de la capa d'ozó. És més acusat en l'atmosfera sobre el continent antàrtic.

Biodiversitat

Diferents tipus d'organismes vius existents en un medi determinat.

Bioenergia

Forma d'energia renovable que s'obté mitjançant la transformació química de biomassa.

Biomassa

Combustible energètic que s'obté de productes biològics, com a vegetals o fem.

Escalfament global

Augment de la temperatura mitjana de la terra a causa de l'ús de combustibles fòssils i a altres processos industrials que produeixen gasos d'efecte hivernacle.

Canvi climàtic

Variació de les condicions meteorològiques a escala global, a causa de la influència de l'home sobre el Medi Ambient. L'efecte més notable és l'escalfament global.

Capa d'ozó

Capa de l'atmosfera en la qual es concentra gran quantitat d'ozó (O₃) que actua com a filtre protector de radiació ultraviolada.

Contaminació

Alteració de les condicions normals d'un medi a través d'agents físics, químics o biològics aliens al mateix que causa efectes nocius sobre el medi.

Contaminació acústica

Alteració de les condicions d'un medi a causa de fonts de so excessivament forts o desagradables.

Contaminació lumínica

Pèrdua de la visió del cel nocturn per les nombroses fonts d'il·luminació en els nuclis urbans.

Contaminació tèrmica

Escalfament d'un medi per efecte d'un procés productiu. Un exemple és la utilització de l'aigua d'un riu en el circuit de refrigeració d'una central tèrmica que la retorna diversos graus més calenta del que la prenc. L'augment de temperatura de la llera pot afectar a l'ecosistema del riu.

Contaminant

Substància que, introduïda en un medi (aire, aigua, sòl o aliments), ho modifica i pot resultar tòxica i perillosa per a la salut dels éssers vius.

Decibel

Unitat de mesura de la potència acústica, l'abreviatura de la qual és dB. Els nivells més baixos que pot detectar l'oïda humana són de l'ordre de 10 dB, a partir de 65 dB es considera que el nivell és incòmode i en 130 dB se situa el nivell del dolor.

Desforestació

Pèrdua dels boscos en un lloc determinat. S'aplica també a la pèrdua de vegetació.

Delicte ecològic

Conducta que atempta contra el medi ambient.

Dessalar

Eliminar la sal de l'aigua del mar. És un procés que s'usa per garantir el proveïment d'aigua en determinades zones.

Desenvolupament sostenible

Satisfà les necessitats del present sense comprometre les necessitats de les generacions futures.

Desertificació

Pèrdua de vegetació d'una zona, convertint-la en un desert. L'origen se centra en l'acció de l'home (pasturatge abusiu, cultius, incendis forestals, etc.).

Desertització

Pèrdua de vegetació d'una zona, convertint-la en un desert. El seu origen està en causes naturals (vents, erosió, canvis de la llera d'un riu...).

Diòxid de carboni

Gas el símbol químic del qual és CO₂ i que procedeix majoritàriament de la combustió de productes orgànics. És el principal causant de l'efecte hivernacle.

Ecologia

Ciència que estudia les relacions dels éssers vius entre si i amb el medi en el qual viuen.

Ecosistema

Conjunt de relacions entre els éssers vius i el medi en el qual habiten.

Ecotaxa

Impost per gravar les fonts que produeixen contaminació i residus.

Efecte hivernacle

Escalfament global produït per la major absorció de calor de la superfície terrestre i la impossibilitat de desprendre's d'aquest. El mecanisme és el mateix que eleva la temperatura en un hivernacle dedicat al cultiu.

Energies netes o renovables

Fonts d'energia, alternatives a les tradicionals, l'impacte ambiental de les quals és mínim. Comprenen, entre unes altres: l'energia solar, la hidroelèctrica, l'eòlica, la geotèrmica, la hidràulica i la procedent de la biomassa.

Erosió

Pèrdua del sòl a causa d'agents externs (pluja, vent).

Hàbitat

Espai geogràfic amb unes condicions determinades en el qual viu una espècie animal o vegetal.

Impacte ambiental

Efectes sobre el medi ambient de les actuacions que portem a terme.

Pluja àcida

Les emissions a l'atmosfera de gasos producte de la combustió solen contenir diòxid de sofre, que en aconseguir els núvols es pot transformar primer en triòxid de sofre i després en àcid sulfúric, una substància extremadament corrosiva. Els núvols es tornen àcides i quan es produeix la pluja, aquesta pot arribar a ser fins a mil vegades més àcida del normal. Els sòls es tornen àcids, acabant amb els nutrients vegetals. Els metalls, com el mercuri i el cadmi, s'activen, produint contaminació.

Marea negra

Contaminació per cru del mar, a causa d'un gran abocament d'hidrocarburs líquids.

Medi ambient

Conjunt de components físics, químics, biològics i socials capaços de causar efectes directes o indirectes, a curt o llarg termini, sobre els éssers vius i les activitats humanes.

Pal·liatiu

Encaminat a guarir alguna cosa.

Potabilitzar

Convertir l'aigua en apta per al consum humà.

Prevenció

Preparació per endavant per evitar un efecte indesitjable.

Punt net

Espai habilitat per l'Ajuntament perquè es dipositin de forma gratuïta els residus especialment contaminants o de difícil manipulació pel seu volum, com poden ser bateries de cotxe, oli de motor, pneumàtics usats, electrodomèstics... generats pels ciutadans.

Reciclatge

Transformació que sofreix un material o producte per ser reincorporat a un cicle de producció o de consum.

Recurs natural

Element que es troba en la naturalesa i que l'home és capaç d'aprofitar per cobrir les seves necessitats.

Repoblar

Reimplantar artificialment un ecosistema amb espècies el nombre de les quals s'ha vist dràsticament reduït.

Residu

Resto o deixalla que queda després de finalitzar l'ús d'una cosa.

Residus agrícoles i ramaders

Procedeixen de l'àmbit agrícola o ramader. Solen ser més agressius amb els sòls a causa de les altes concentracions d'abonaments i pesticides que els acompanyen.

Residus citotòxics

Restes que contenen medicaments tòxics per a les cèl·lules ja que poden generar tumors, i el material que hagi estat en contacte amb ells.

Residus domèstics

Es produeixen en general a casa. Solen considerar-se els menys perillosos de tots, però al mateix temps són els més abundants.

Residus industrials

Procedeixen de determinades indústries i els seus processos productius. Solen ser perillosos.

Residus innocus

No tenen grans implicacions en el medi ambient ni en la salut de les persones a causa de la seva ràpida degradació.

Residus radioactius

Procedeixen de materials amb components radioactius. Són els més perillosos, pels seus greus efectes sobre la salut i perquè triguen a degradar-se molt temps.

Residus sanitaris

Es generen en els centres sanitaris i es caracteritzen per la possibilitat d'entrar en contacte amb contaminants biològics.

Residus tòxics

Poden tenir efectes nocius sobre el medi o la salut de les persones a curt, mitjà o llarg termini. Requereixen tractaments específics i controlats.

Residus urbans

Procedeixen de l'activitat quotidiana en un nucli de població.

Reutilització

Reincorporació d'un producte a un cicle productiu o de consum sense transformar-ho.

Transgènic

Ésser viu concebut artificialment mitjançant tècniques d'enginyeria genètica.

Abocador tradicional controlat

Lloc en el qual es recullen les escombraries i es tracten adequadament. Els elements orgànics es converteixen en abonament i els inorgànics són, en general, incinerats.

Abocador valoritzat

Lloc de recollida d'escombraries en el qual s'apliquen tractaments específics als residus considerats potencialment perillosos.

Zona verda

Terreny a l'interior d'una població destinat a prats, jardins i arbrat.

ACV

Anàlisi del Cicle de Vida. Temps que transcorre des que es fabrica un material fins que es degrada totalment reintegrant-se al cicle natural.

AENOR

Associació Espanyola de Normalització i Certificació.

CFC

Clorfluorcarbonis. Compostos químics que ataquen a la capa d'ozó.

DDT

Potent insecticida, pertanyent a la família dels organoclorats. Va ser molt utilitzat durant les dècades des dels anys 50 als 70 i posteriorment va ser prohibit per la seva alta toxicitat i per ser bioacumulable. Encara està present en molts organismes.

LIC

Lloc d'Interès Comunitari

ISO

International Standardization for Organization. Organisme internacional que proposa normes, entre elles la ISO 14000 de gestió ambiental.

PVC

Policlorur de vinil. Un dels tipus més comuns de material plàstic.

ZEPA

Zona Especial de Protecció per a les Aus

ZEC

Zona d'Espècial Conservació